

DJURGÅRDEN-LILLA VÄRTANS MILJÖSKYDDSFÖRENING

DLV, c/o Per Olof Fredriksson, Sandhamnsgatan 12, 115 40 Stockholm, www.dlv.se e-mail: olof.fr@telia.com

Stockholms stadsbyggnadskontor
Box 8314
104 20 Stockholm

Ert dnr 1998-00183-51

Stockholm 2006-10-25

Samråd om en fördjupad översiktplan för Nationalstadsparken i Stockholm

Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening, DLV, som aktivt arbetar med att förbättra miljön inom både Nationalstadsparken och kringliggande områden, lämnar här synpunkter – *mest på vad som är fel eller saknas* – på förslag till fördjupad översiktplan för Nationalstadsparken i Stockholm. Samrådsförslaget har kompletterats med en särskild rapport gemensam med Solna kallad "Historiska landskap" som fylligare beskrivning. Till förslaget finns en karta i skala 1:11 000, som inkluderar Haga i Solna men inte mer av parken där och heller inte Fjäderholmarna i Lidingö inom Nationalstadsparken.

Kartan – ny yttre avgränsning av Nationalstadsparken ger minskning med 2%

Inledningsvis ska sägas att skalan på kartan inte är bra. En karta bör vara lätt att översätta i naturen och borde här vara 1:10 000. Det hade kunnat göras och ändå rymma Stockholms del av parken om en cm av kartan i överkant och två i vänsterkant inom Solna hade tagits bort. Hela Nationalstadsparken hade kunnat rymmas i tryck på baksidan i mindre skala. En försämring har även gjorts i förhållande till den preliminära version av kartan, som först gavs ut, då höjdkurvor och parkmarksgrönyta nu tagits bort för områden utanför Nationalstadsparken. S k "buffertzoner ingår ej i Nationalstadsparken men staten har ingripanderätt för att värna skyddsvärden i parken från skadlig effekt i buffertzonerna. Vi saknar resonemang om naturvärdesskyddet enligt "Nationalstadsparkens ekologiska infrastruktur", sbk 1997.

Ett annat frågetecken som gäller kartans redovisning är att strandlinjen i den del som ligger inom Ekoparken men inte kom att ingå i Nationalstadsparken markerats ligga längre ut i vattnet. Detta stämmer ej med planbeskrivning, se 4 kap 8 § PBL: "I planbeskrivningen skall redovisas planeringsförutsättningar, skälen till planens utformning och de åtgärder som kommunen avser att vidta för att fullfölja planen. Vidare skall redogöras för planens konsekvenser.

Avser förslaget ändring av översiktsplanen för en viss del av kommunen, skall ändringens verkningar för andra delar av kommunen redovisas." Enligt planbeskrivningen avses ej att ändra strandlinjen!

Huvudinvändningen vad gäller kartan är att Nationalstadsparkens yttre avgränsning förändrats!

Stora ytor söder om Husarviken, öster om Tessinparken och vid Sveriges Radio/TV har tagits bort från parken. De utgör park, trädgård och naturligt uppväxta grönytor och är viktiga att bevara inom skyddet

För att förstå vikten regeringen i *propositionen 1994/95:3* la vid ett *bevarande av Nationalstadsparken som ett i sin helhet skyddat riksintresse* bör först läsas skälen för regeringens förslag enligt **punkt "7 Bestämmelser om nationalstadsparker tas in i naturresurslagen, Bestämmelsens utformning"**:

"Det skydd för nationalstadsparker som regeringen föreslår får betydelse för bedömningen av markanvändningsfrågor som berör en sådan park genom att de riksintressen som gör sig gällande och som skall beaktas av berörda myndigheter därmed görs tydliga. Kommunernas planering och myndigheternas prövning av markanvändningsfrågor enligt till naturresurslagen anknuten lagstiftning kan därigenom utgå från en av riksdagen i lag fastslagen värdering av nationalstadsparkens betydelse och från en tydlig målsättning för skyddet av dessa värden.

Som framgått av det tidigare återfinns i 3 kap naturresurslagen särskilda hushållningsbestämmelser för vissa områden i landet, områden som i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till sina natur- och kulturvärden. Dessa avgränsas i lagen med hjälp av ortnamn och geografiska namn som är lokaliserande. För de obrutna fjällområdena har dock regeringen beslutat särskilt om mera preciserade gränser.

Regeringen anser att *avgränsning* av en nationalstadspark i sina huvuddrag bör läggas fast i samband med lagstiftning. Det ligger i sakens natur att en gränsdragning blir mer preciserad i fråga om en nationalstadspark än i fråga om t ex ett obrutet fjällområde. Regeringen återkommer i det följande till frågan om avgränsning av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården som landets första nationalstadspark.”

Vidare framgår i inledningen av skälen enligt **punkt ”8.1 Landets första nationalstadspark”**:

”Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården inrymmer genom sin geografiska placering, sin bakgrund och sitt särskilda värde problem som genom sin komplexitet har gjort det svårt att samordna markpolitiken på ett sätt som är hållbart i ett långsiktigt hushållningsperspektiv. Ett stort antal förslag till ny bebyggelse, nya anläggningar och andra ingrepp har under senare år aktualiserats inom och i anslutning till området. Först genom det gemensamma programarbete som utförts av Solna och Stockholms kommuner har ett samlat grepp tagits på områdets planeringsfrågor. Det finns nu underlag att ge tydligt uttryck åt statens skyldighet att hävda bevarandeintressena vid avvägningar gentemot exploateringsintressen som kan komma att beröra det skyddsvärda området.

Den tidigare redovisningen av skyddsvärdena i området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården och den lämnade redogörelsen för exploateringsintressen och skyddsbehov visar enligt regeringen att det finns starka skäl att nu ge de i ett nationellt och internationellt perspektiv unika natur- och kulturvärdena i området ett samlat och långsiktigt skydd.”

Skyddets utsträckning framgår av skälen enligt **punkt ”8.2 Områdets avgränsning m m”**:

”Det starka exploateringsstrycket i Stockholmsregionen gör det ofrånkomligt att anlägga ett långsiktigt perspektiv på frågan om hur det skyddsvärda området kring Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården bör avgränsas. De ännu oexploaterade delarna av de kungliga marker som förvaltas av Ståthållarämbetet/Djurgårdsförvaltningen bör utgöra stommen i det skyddade området. Att bebyggelsemiljöer samt parker och trädgårdar av kulturhistorisk betydelse, som är belägna i omedelbar anslutning till sådana områden, bör tas med i skyddet är också naturligt.

Av den tidigare redovisningen framgår att också vissa andra mark- och vattenområden i anslutning till de nu nämnda områdena har betydelse som biologiska kärnområden eller som spridningskorridorer för växter och djur i denna del av Stockholmsregionen. Vattenområdena i anslutning till de skyddsvärda markområdena har uppenbar betydelse för upplevelsen av kulturlandskapet och för områdets rekreativa kvaliteter och bör därför ingå i det skyddade området. Gärdesstaden, Storängsbotten och Stockholms stadion bör vidare, som viktiga länkar mellan Norra och Södra Djurgården, innefattas i det område som med hänsyn till sina natur- och kulturvärden ges ett samlat skydd.

Analysen av översiktsplanerna för Solna och Stockholms kommuner och för de kommuner, vars mark- eller vattenområden ligger i anslutning till det skyddsvärda området, visar att berörda kommuner bedömt att det område som nu berörs i stor utsträckning skall skyddas mot exploatering eller användas för ändamål som väl bör kunna förenas med ett skydd för natur- och kulturvärdena i området.

Inrättandet av en nationalstadspark innebär sammantaget hinder för utveckling inom parken av tätortsbebyggelse och sådant näringsliv som inte har samband med parkens ändamål. För att de nu föreslagna strikta skyddsbestämmelserna inte skall påverka förutsättningarna för utveckling i närheten av parken på ett sätt som är svårt att överblicka, bör exploateringsföretag i sådana närområden bedömas på motsvarande sätt som gäller för andra områden av riksintresse enligt 3 kap. naturresurslagen.

Regeringen anser mot den här redovisade bakgrunden att *det samlade område, som i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till sina natur- och kulturvärden, och som av tidigare anförda skäl bör utgöra nationalstadspark*, består av en sydlig del med södra Djurgården och Ladugårdsgärde samt angränsande vattenområden och öar i Saltsjön och av en nordlig del med Norra Djurgården, Haga och Ulriksdal med angränsande vattenområden och öar i Brunnsviken, Lilla Värtan, Stocksundet och Edsviken. Den sydliga och nordliga delen av området länkas samman av en central del med områdena kring Storängsbotten och den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen kring Tessinparken m m på Gärdet. Stenstadens front samt vattenområdena mellan parken och Nackas, Lidingös och Danderyds kuster utgör gränser i det större landskapet. E4 som utgör gräns i väster för områdets norra del bör inte ingå i parken. *Den föreslagna yttre avgränsningen av nationalstadsparken redovisas översiktligt i bilaga 3.*” Bilaga 3 är en kartbilaga (*bifogas*). Riksdagen antog propositionen i sin helhet 1994-12-07.

I **regeringsbeslut 1995-01-26, M95/311/7**, gavs länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag i fråga om skydd, förvaltning, vård och skötsel av Nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården.

I ”*Allmänna utgångspunkter*” slås fast att ”Riksdagen har 1994-12-07 genom ändring i lagen om hushållning med naturresurser m m infört ett skydd för nationalstadsparker i naturresurslagens särskilda hushållningsbestämmelser för vissa områden i landet. Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården blir landets första nationalstadspark. *Områdets yttre avgränsning läggs fast i förarbetena till lagen*. Ändringen ger områdets natur- och kulturvärden ett samlat och långsiktigt skydd. Kommunernas planering och myndigheternas prövning av markanvändningsfrågor kan därigenom utgå från en i lag fastslagen värdering av nationalstadsparkens betydelse och en tydlig målsättning för skyddet av dess värden.”

”Som stöd för tillämpningen av speciallagstiftningen bör Stockholms och Solnas kommuner utveckla sina översiktplaner. I planerna bör de delar av nationalstadsparken som skall skyddas som parklandskap eller naturmark avgränsas närmare liksom zoner inom nationalstadsparken som präglas av bebyggelse eller anläggningar.”

Länsstyrelsens rapport 1996:2 1996-01-16 från planenheten om ”Samordningsuppdraget om Nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården visar på sidan 2 en översiktskarta, som till sin yttre begränsning liknar kartan i bilaga 3 i prop 1994/95:3 som Riksdagen antagit. Men noggrannare studie av sidorna 22, 23 och 24 visar att i kartorna med avgränsning av delområden inom parken har *den yttre gränsen för parken ändrats* i västra och norra delarna av Hjorthagen. *Gränsen har helt felaktigt och i strid mot proposition, riksdagsbeslut och regeringsuppdrag flyttats både västerut och norrut upp till ca 100 meter mellan punkterna söder om Värtabanans järnväg och Lilla Värtan norr om Lidingöbron*. Nationalstadsparkens yta har därigenom minskats inom ett tidigare uppfyllt och sedan 1972 uppvuxet naturområde längs Husarvikens södra strand och i norra delen av Storängsbotten. Delar av detta område har i redovisningen till regeringen från Stockholms stad angivits avsett att bli naturreservat och dessutom innehålla ytor med exklusiva partier med värdekärna och livsrum för bl a hotade arter vars bevarande är av nationellt intresse och med s k ESKO-skydd.

Länsstyrelsen översände rapporten till regeringen enligt länsstyrelsebeslut 1996-01-25, 200-95-2636 utan att ange att den yttre avgränsningen väsentligt har ändrats.

Förändringen framgår tydligt när man lägger motsvarande del av *kartabilaga 3 i prop med karta 1 från länsstyrelsen - bifogas*. Det innebär att *en felaktig och icke laglig karta över Nationalstadsparkens yttre avgränsning har fått ligga till grund för alla länsstyrelsens beslut* ifråga om kommunal och annan planering och myndigheternas prövning av markanvändningsfrågorna i området sedan 1996. Detta är synnerligen graverande och allvarligt med tanke på att *det är länsstyrelsens skyldighet enligt 12 kap 1 § i PBL att pröva om en kommuns beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser om det kan befaras att beslutet innebär att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap miljöbalken inte tillgodoses*. Det kan beskrivas som statens kontroll av kommuners planering rörande riksintressen.

Stockholms stad har mot bakgrund av länsstyrelsens förändrade karta dessutom ytterligare minskat Nationalstadsparkens yta i kartbilagor till översiktsplanen 1999, vars redovisning inte stämmer med Nationalstadsparkens utbredning enligt bilaga 3 i prop 1994/95:3. Stadens gränsdragning kommer ifrån arbetet med att ta fram en turistkarta för Nationalstadsparken Ekoparken. Vi har personligen vid möte på stadsbyggnadskontoret med planchefen Arne Fredlund påpekat detta. Han har hänvisat till att redovisning av Nationalstadsparken kommer att fastställas i ett arbete med en fördjupad översiktsplan och att invändningar kan lämnas i samråd under detta arbete. Dessa framförs härmed.

Stockholms stadsbyggnadsnämnd har därtill 2004-06-22 godkänt lägesredovisning att bl a här justera Nationalstadsparkens gräns ytterligare, vilket skulle minska ytan än mer jämfört med prop 1994/95:3. Det är stor skillnad för den yttre gränsen mellan karta från den fördjupade översiktsplanen lagd på den gamla Djurgårdskartan från 1791 jämfört med om man lägger den renritade yttre gränsen i kartabilaga 3 i prop 1994/95:3 på den gamla Djurgårdskartan. *Kartjämförelserna bifogas*.

Det är ej stadens uppgift att minska Nationalstadsparkens yta eller flytta dess yttre avgränsning. *Områdets yttre avgränsning har redan översiktligt lagts fast i förarbetena till lagen*. Vad staden ska göra är i stället att fastlägga de ytor som redan exploaterats med pågående markanvändning. Regeringen skriver också i författningskommentaren att *det skall dock kraftigt understrykas att det inte är avsett att vara möjligt att med successiva beslut ytterligare minska de "gröna" områdena i en nationalstadspark*.

Stadens justering av gränsen i området så att den skulle flyttas ut i Husarviken i st för att gå 100 meter söder om viken och ca 175 meter längre västerut i västra delen av området medför att ett område, som kommunfullmäktige 1993-09-06 beslutat att stadsbyggnadsnämnden ska redovisa i förslag till Norra Djurgårdens naturreservat ej längre skulle ingå i parken. *Stockholm minskar parken med totalt 25 ha!*

Prop 1994/95:3 punkt 6.3 Kommunernas program och länsstyrelsens yttrande

”Berörda förvaltningar i Solna och Stockholms kommuner redovisade i december 1992 ett förslag till gemensamt program för planering av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården. Kommunfullmäktige i båda kommunerna har därefter ställt sig bakom det gemensamma programmet med vissa nyanseringar i fråga om bedömningar av enskilda delområden.

Förslaget till program har upprättats i brett samarbete inom kommunerna och under fortlöpande kontakt med länsstyrelsen. Ett preliminärt förslag till program har varit föremål för samråd. Yttranden över förslaget har inhämtats från grannkommuner, ett stort antal förvaltningar, myndigheter, organisationer och företag. Allmänheten har informerats genom annonser och offentliga samrådsmöten.

Kommunernas program har sin utgångspunkt i följande principer:

- * *Området skall värnas som en unik natur- och kulturpark med till parken väl anpassad bebyggelse.*
- * *Området skall utvecklas för friluftsliv och rekreation i en omfattning och i sådana former som inte skadar områdets natur- och kulturvärden.*
- * *Området skall förbättras med avseende på trafikstörningar och andra miljöproblem.*

Hela området kring Brunnsviken är enligt programmet en kulturmiljö som skall bevaras bl.a. genom byggnadsminnesförklaringar eller detaljplanebestämmelser.

Övriga värdefulla kulturmiljöer skall också bevaras. Det gäller bl a Ulriksdal, stora delar av institutionsområdet på Norra Djurgården, delar av Hjorthagen och gasverket, Gärdesstaden och Södra Djurgården.

Naturvårdens intressen av biologiska kärnområden med tillräcklig storlek föreslås säkerställas genom tre naturreservat: Ulriksdal, Norra Djurgården och Södra Djurgården med Ladugårdsgärdet. Inom dessa kärnområden skall ingen exploatering få ske. Mellan kärnområdena skall de biologiska spridningsvägarna upprätthållas och där så är möjligt förstärkas.

Utveckling av friluftsliv och rekreation, kulturliv, nöjen och turism skall enligt programmet underlättas på lämpliga platser och bör kunna ske utan konflikt med kulturminnesvårdens och naturvårdens intressen.

All nybebyggelse inom området skall enligt programmet anpassas till natur- och kulturmiljön. Det innebär att möjligheterna till sådan bebyggelse är mycket begränsade. Möjligheter till nybebyggelse skall i första hand tas till vara för behov av nationell betydelse eller som har naturliga samband med befintliga verksamheter.

Trafiklederna utgör miljöproblem och trafikökningar som innebär ökade miljöstörningar är enligt programmet ett allvarligt hot mot natur- och kulturmiljön. En minskning av störningarna är enligt programmet nödvändig och måste klaras framför allt genom regionala åtgärder som går utöver vad som följer av överenskommelsen om infrastrukturens utbyggnad i Stockholmsregionen.

Länsstyrelsen i Stockholms län anför i sitt yttrande till regeringen den 16 december 1993 över kommunernas program att de oexploaterade och kulturhistoriskt värdefulla miljöerna i området nu bör få ett permanent och effektivt skydd. Dessa miljöer utgör unika nationella tillgångar. Länsstyrelsen föreslår därför att detta skydd sker i form av särskild lagstiftning. Utgångspunkten för skyddet bör enligt länsstyrelsen vara att områdenas karaktär av natur- och kulturmiljöer skall bevaras och förstärkas. Områdets särskilda karaktär kan upprätthållas bara så länge de s.k. spridningskorridorerna för växter och djur hålls intakta. Åtgärder krävs enligt länsstyrelsen därför för att säkerställa och helst förstärka dessa korridorer. Staten och berörda kommuner måste gemensamt arbeta för detta.

Enligt länsstyrelsens bedömning har det aktuella området en särställning i landet med sina unika bevarandevärden. Samtidigt finns det få områden i Sverige som är utsatta för ett lika hårt exploateringstryck. Kommunernas program påtalar särskilt att området är, och i framtiden kommer att vara, utomordentligt attraktivt för exploateringar på grund av det centrala läget och de stora miljökvakterna. Förbättrade kommunikationer kommer enligt länsstyrelsen också att medföra ett ökat byggetryck. Med hänsyn till detta ligger det enligt länsstyrelsen nära till hands att anta att områdets bevarande kommer att ifrågasättas och hotas framöver och att detta kommer att ske i högre grad ju starkare exploateringsintressena är.

Länsstyrelsen anser att de av kommunerna föreslagna skyddsformerna enligt naturvårdslagens och kulturminneslagens bestämmelser i princip är tillräckliga för att hindra att området exploateras. Det kan dock enligt länsstyrelsen vara alltför optimistiskt att, vid de särskilda förhållanden som råder i området, helt förlita sig på att t.ex. ett naturreservatsskydd kan garantera att de oobebyggda delarna förblir skyddade i framtiden. Det kan inte uteslutas att det kan komma att ske en bitvis - vid varje tillfälle obetydlig - utbyggnad inom bevarandeområdena. På lång sikt skulle detta kunna ge konsekvenser som nu inte kan överblickas. Länsstyrelsen föreslår att områdets samlade bevarandevärden ges ett förstärkt skydd i en särskild lag. Därmed garanteras att bevarandevärdena ges prioritet även på mycket lång sikt.

En särskild lagreglering för det aktuella området införs enligt länsstyrelsen förslagsvis i naturresurslagen. Innebörden bör vara att någon exploatering av de värdefulla natur- och kulturmarkerna inte får ske. Närmare föreskrifter för hur berörda delar skall skötas och nyttjas föreslås regleras genom gällande naturvårds- och kulturminneslagstiftning. Dispenser eller ändringar som strider mot den överordnade lagens bestämmelser skall enligt länsstyrelsen inte kunna medges. Lagstiftningen får, enligt länsstyrelsens mening, emellertid inte innebära att områden som i dag är exploaterade inte längre kan användas för sina ändamål. Naturlig omvandling och utveckling av sådana anläggningar får inte heller förhindras liksom erforderliga vägar och kollektivtrafik i området.”

Vi vill nu hänvisa till vad den ansvarige för framtagande av länsstyrelsens rapport 1996:2, ISSN 1100-4533, ”Samordningsuppdraget om Nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården”, Åke Andersson numera planchef i Huddinge kommun meddelat om den felaktiga dragning av den yttre gränsen för Nationalstadsparken som där gjordes. Det framkom att *han ej kände till att gränsen flyttats, att avsikten var att gränsen skulle redovisas lika för hela parken (i dess yttre linje) och att den ritades in efter uppgifter från Stockholm!* Han sa att den yttre gränsen redan var fastlagd genom riksdagsbeslutet att anta propositionen. Han sa att om inte någon hänvisning görs för hur en tjockare ritad gräns ska dras så drar man en exakt gräns mitt i. I detta fall finns preciseringar i texten, som att Stockholms stadion m m ska ingå. Stockholms stadion ligger till allra största delen inom den tjockare ritade gränsen. Han sade även att länsstyrelsen inte fullgjort sin granskningskyldighet om översiktsplanen för Stockholm om man inte anmärkt på en felaktig redovisning av riksintresset Nationalstadsparken.

Som framgår av *bifogade foton* från södra sidan av Husarviken var den absolut största delen uppvuxen skog och gräsmark. Så har det varit sedan lagringen av kol och koks upphörde där 1972. Husarviken hade i sin vassbemängda grunda del uppfyllts för att rymma lagret på södra sidan. I östra delen var fyllnadsmassorna tagna från uppgrävd jord vid byggandet av fastigheterna vid Karlaplan. I den nordvästligaste delen grävdes först leran bort i mitten av 1930-talet och marken uppfylldes därefter med olika sorters massor. I ca 35 år fram till 1972 användes den 1 km långa strandremsan för lagringen. Därefter har i 35 år naturlig grönyta med träd, buskar m m kunnat växa upp till en miljö, som kom att uppskattas av alltfler både människor och djur.

Den inre delen av marken runt Husarviken hade ansetts som särskilt känslig med plats för Stockholms finaste björkskog. Byggnadsstyrelsen m fl ansåg att ytan inte skulle få tas i anspråk för kollager. Det finns nu områden här där de ånyo har kunnat växa upp. Flera framhölls i stadens träd- och vegetationsinventering av området 2002-02-18, reviderad 2003-05-06, vara särskilt skyddsvärda. Då inventerades dock inte stora delar av vallen mellan stranden och Gasverket och en inaktuell karta användes, som ej visade aktuell topografi. Stadens foton från strandområdet visar också i princip enbart grusade ytor! Blom-/gräsängarna redovisades ej eller beskrevs som tipp och barmark och strandskogen som slyskog!

Just den rika miljön, som också nyttjades för friluftsliv, fiske, terränglöpning, cykling m m, avsågs att skyddas inom ramen för lagstiftningen om Nationalstadsparken Vi *bifogar foton* tagna i strandområdet med några exempel på fritidsaktiviteter och på djur, som sedan länge funnits i området.

Stockholms förvaltningar hade gjort vissa ingrepp i Husarvikens strandområde redan tidigare men Stockholms markkontor lät emellertid utan att invänta ett vid årsskiftet 2004/2005 utlyst samråd om en planerad markrening i Hjorthagen sedan avverka över 1000 träd i strandområdet och söder ut ned mot Storängsbotten i den västra delen. Syftet var också att lägga ned gas- och vattenledningar för en exploatering av Husarviksområdet. Grönytan, ca 100 meter (150 meter i dess västra del) djup och 1 km lång samt i västra delen även ca 300 meter söder ut med värdekärna och spridningsväg, fylldes då till stor del upp med 1 till 1 ½ meter. Därpå lades grus och asfalt. De västra delarna grävdes först ur och massorna kördes till de utplanade ytorna på Husarviken. Endast en smal remsa av träden vid stranden lämnades kvar efter utglesning och en ny gång-/cykelväg anlades där liksom en bred asfaltväg intill. Ett ca 3.500 m² stort trädbevuxet kärr i den inre delen av strandområdet beläget i nivå med Husarviken uppfylldes också efter avverkning utan att detta prövades i miljödomstol. I strandområdet fanns flera skyddade arter bl a vanlig padda och gott om snok, se *bifogade foton*.

Förespråkare för en utvidgad Nationalstadspark å ena sidan och tjänstemän i Stockholms stad å andra sidan sökte flytta yttre gränsen för parken innan Riksdagen behandlade ärendet men regeringen sa nej. Vid en parkpresentation av *planminister Görel Thurdin meddelades att gränsen för Nationalstadsparken i Hjorthagen där inga bostadsområden skulle ingå är satt söder om Husarviken, se bifogat ur DN.*

Strandskydd gäller söder om Husarviken

Stadsbyggnadskontorets förslag 2005 till nya bostäder i västra Hjorthagen tar enligt länsstyrelsen ej erforderlig hänsyn vid planeringen till riksintressena i området såsom kulturminnesskydd och national-

stadspark. Länsstyrelsen anser att omarbetning av förslag till detaljplan för Norra Djurgårdsstaden är nödvändig för att påverka på såväl landskapsbild, miljön runt Husarviken som spridningskorridorer ej skall innebära påtaglig skada på Nationalstadsparkens natur- och kulturvärden. Staden har dock redan igångsatt ny verksamhet utan att därtill gällande strandskydd och skydd enligt Miljöbalken 4 kap 4 § beaktats på södra sidan av Husarviken. Bättre är om bostäder i st byggs öst om Hjorthagen (*bifogas*).

Enligt 11 § Lagen (1998:811) om införande av Miljöbalken ska förordnanden om undantag från strandskydd som har meddelats enligt 15 § andra stycket första meningen naturvårdslagen (1964:822) i dess lydelse före den 1 juli 1994 omprövas med tillämpning av 7 kap. 13 § miljöbalken senast den 30 juni 1999. Har ett förordnande inte omprövats innan dess, upphör förordnandet att gälla.

15 § hade före 1994-07-01 följande lydelse: ”För att åt allmänheten trygga tillgången till platser för bad och friluftsliv råder strandskydd vid havet, insjöar och vattendrag. Strandskyddet omfattar land- och vattenområden intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd (strandskyddsområde).

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan förordna att strandområde som uppenbarligen saknar betydelse för bad och friluftsliv ej skall omfattas av strandskydd. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får också utvidga strandskyddsområdet, när det behövs för att tillgodose syftet med strandskyddet, dock högst intill 300 meter från stranden.

Vid fastställande av generalplan, stadsplan, eller byggnadsplan kan, när särskilda skäl föreligger, förordnas att i planen ingående strandområde ej vidare skall omfattas av strandskydd.”

Länsstyrelsen hävdade i mål i Regeringsrätten att man ej funnit sina tidigare handlingar i strandskyddsbesluten i aktuellt område men att dessa rekonstruerats och att man då funnit att södra Husarviksstranden ej skulle omfattas av strandskydd annat än i sin inre del. – Detta är dock felaktigt! *Länsstyrelsen undantog i beslut 1977-10-18 det generella strandskyddet från södra Husarviksstranden.* Vid möte med landshövdingen och ansvariga tjänstemän från länsstyrelsen 2004-03-03 angavs att skälet för att strandskydd var upphävt på södra sidan av Husarviken var Gasverkets industriverksamhet som förr fanns där. Kriterier för strandskyddet har förändrats och stränderna likaså liksom behovet av skydd av tätortsnära stränder. Lag om införande av Miljöbalken 11 § innebär att strandskydd här gäller fr o m 1999-07-01.

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms beslutade också 1996-11-25 bl a dels att meddela bygglov för tillfällig åtgärd till den 1 september 2001, dels att med stöd av 16 a § NVL (1964:822) medge dispens från gällande strandskyddsbestämmelser för samma tid på Hjorthagen 1:3. Regeringsrätten beslöt enligt RÅ Notis N2000:40 att stadsbyggnadsnämnden har i det nu klandrade beslutet dels meddelat bygglov för tillfällig åtgärd på del av fastigheten Hjorthagen 1:3, dels – såsom nämndens beslut är att förstå – med stöd av 15 och 16 §§ NVL medgett dispens från gällande strandskyddsbestämmelser i den mån sådan dispens var erforderlig på den del av fastigheten som skulle komma att ianspråktagas genom bygglovet. Någon uttrycklig förlängning av dispensen från strandskyddsbestämmelserna har ej givits.

Det tar ca 30 år innan ett träd har vuxit upp till ett skyddsvärt parkträd. Fr o m 1972 har södra Husarviksstranden fått växa igen till att rymma ca 2000 träd. Flera var dock betydligt äldre än så och många var jämgamla med uppfyllnaden av delar av Husarviken och Storängsviken i området. Området hade omvandlats till en mycket skyddsvärd grönyta för flora och fauna med intressen som uppfyllde kriterier för skydd enligt nationalstadspark. Det var även därför Görel Thurdin framhöll att gränsen för parken var satt att gå söder om Husarviken. Bebyggande här var ett jätteprojekt av planerade 20 som ströks till följd av skyddet för Nationalstadsparken. Vi menar att såväl gatu- och fastighets-/markkontoret som länsstyrelsen i aktuellt ärende har givit en felaktig beskrivning av parkgränsen. Att stadens inventering av marken här dröjde till 2002 och senare kan inte tas till in-teckning för att den skulle sakna värde.

Den exploatering som beskrivs ovan omfattar hela södra stranden av Husarviken. Dock gäller strandskydd. Stad eller länsstyrelse har ej begärt fortsatt undantag från strandskydd enligt Lag om införande av Miljöbalken § 11. Intrång i strandskydd får ej göras på det sätt som sker. Bostadsbyggande är heller inte skäl att upphäva strandskydd. Stockholms stad har brutit mot Miljöbalkens skyddsbestämmelser. Staden har också genom avverkning av mer än 1 000 träd, uppgrävningar och uppfyllnad av marken mycket påtagligt skadat Nationalstadsparken. Stadens avsikt är att sanera 1 - 6 % av den förorenade mark, som finns i huvudsak söder om strandskyddet och anlägga betongdäck som grund för nya hus.

Länsstyrelsen anger i sin rapport 1996:2 1996-01-16 på sidan 15: ”Stockholms kommun har i oktober 1995 beslutat att ansöka om värdskapet för de olympiska spelen år 2004. F n pågår ett arbete med att färdigställa en ansökan till Internationella Olympiska Kommittén (IOK) som kommer att fatta beslut i september 1997. Tidigare planer för OS i Stockholm har bl a redovisat en huvudarena och en OS-by vid Ropsten resp Husarviken. Dessa anläggningar föreslås, bl a mot bakgrund av Nationalstadsparkens inrättande, i stället bli lokaliserade till området vid Södra Hammarbyhamnen-Sickla.” *Karta bifogas.*

Nationalstadsparken inre avgränsning – Grönstrukturen

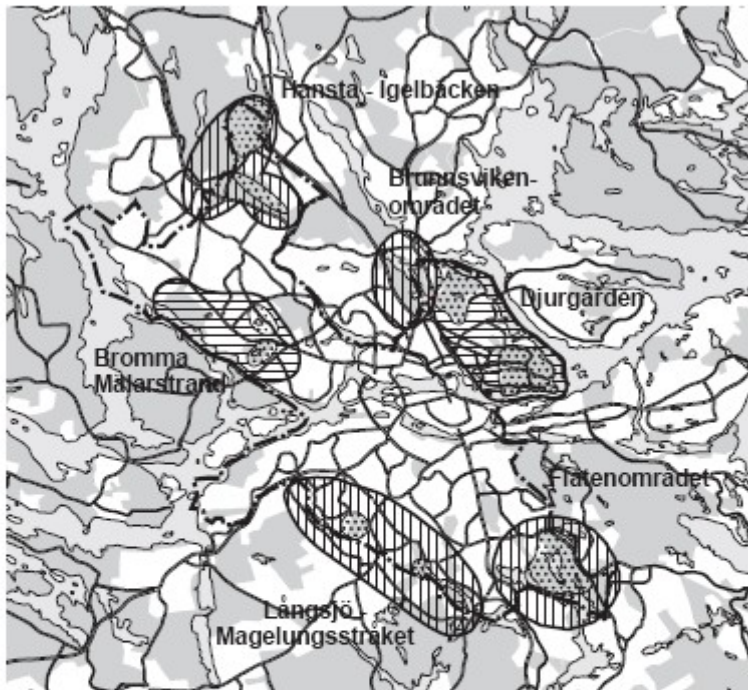
Den fördjupade översiktsplanen redovisar inga kartor över kopplingen av parkens grönstruktur med omgivande grönområden. Översiktsplan 99 innehåller nedan två kartor, som skulle kunna överföras:

Stockholmsregionens gröna kilar

De gröna kilarna är utmärkande för Stockholmsregionen. De ligger mellan stadsbygdens stjärnformiga bebyggelsestruktur, som genom åren utvecklats längs trafiklederna. I kilarna kan man ströva i mer eller mindre obruten natur från Stockholms centrala delar ut mot landsbygden.

"Grönstrukturen i Stockholmsregionen", RTK rapport 1 1996.

- Kärnområde, d v s område med högsta biologiska värde i Stockholms stad
- Landskapsavsnitt som möjliggör viktig ekologiskt samspel och spridning mellan kärnområden i staden. Särskild hänsyn krävs i plan- och förvaltningsarbetet
- Landskapsavsnitt som fungerar som spridningsväg mellan Stockholms och kranskommunernas naturområden. Mellankommunalt samarbete behövs
- Den regionala grönstrukturen, vilken sträcker sig som kilarna in mot staden

**Prop 1994/95:3 punkt ”5 Skyddsvärden i området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården
5.1 Översikt (utdrag)**

Naturvärden

Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården har stor betydelse för Stockholmsregionens ekologi och är ett bra exempel på att även tätortsnära grönområden kan innehålla särskilt betydelsefulla naturvärden. Det mer eller mindre sammanhängande naturområdet från Ulriksdal/Sörentorp till Södra Djurgården med angränsande öar och holmar innehåller *en mångfald biotoper och har ett rikt växt- och djurliv.*

Området rymmer en biologisk mångfald som inte bara innehåller allmänt förekommande arter utan även många växt- och djurarter, som enligt Naturvårdsverkets hotlista klassats som hotade, sällsynta eller hänsynskrävande och vars bevarande därmed är av nationellt intresse. Några mindre delar av området åtnjuter även skydd enligt naturvårdslagen (1964:822).

Växt- och djurlivet är beroende av spridningsvägar. Kontakten mellan naturområdena inom Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är minst lika viktig som den mellan Järvafältet och de stora sammanhängande naturområdena utanför staden.

Dessa samband mellan olika naturområden och biotoper styr långsiktigt den biologiska mångfaldens möjligheter att överleva. Spridningsvägarna kan bestå av gröna stråk, täta biotopöar eller naturmark intill bebyggelse och vägar. Ju mer natur, desto säkrare spridningsväg. Brunnsvikenområdet utgör en viktig spridningsväg mellan Ulriksdal/Sörentorp och Norra Djurgårdens naturområden. *De gröna partierna kring Sofiahemmet, Ryttarstadion vid Storängsbotten och Tessinparken kan karaktäriseras som särskilt svaga länkar mellan Norra och Södra Djurgården.* Det är från biologiska utgångspunkter viktigt att dessa länkars betydelse som spridningsväg inte försämras ytterligare.

Utmärkande för området är den stora utbredningen av gammal ekdominerad ädellövskog. Ekskogen har stor betydelse för insekter som lever av och på bark och ved i olika nedbrytningsstadier. Trots närheten till storstaden har man observerat mer än 250 fågelarter. Av dessa häckar ett hundratal regelbundet. Vidare är området en klassisk svamplokal som hyser många ovanliga arter knutna till ekskog. Det största problemet för flertalet av de hotade arterna är avverkning av ädellövträd och avlägsnande av döda eller döende träd. Andra betydande hot för den biologiska mångfalden i området är igenväxning, ökat kvävenedfall och utdikning av våtmarker. Sedan slutet av 1800-talet har den totala naturmarksarealen inom området krympt avsevärt i samband med exploatering och avverkning vilket har inneburit att åtskilliga arter har försvunnit.”

***Ett syfte med fördjupad översiktsplan för Nationalstadsparken* framgår av regeringens prop1994/95:3 punkt ”9 **Konsekvenser för kommunernas planering, 9.1 Delområden med skilda förutsättningar**”:**

”Inom nationalstadsparken finns ett antal delområden som tagits i anspråk för mer omfattande bebyggelse. En närmare avgränsning av sådana områden i förhållande till omgivande parklandskap och naturmiljö inom nationalstadsparken bör göras i den översiktliga planeringen och ges lämpligt uttryck i rättsligt bindande bestämmelser för markens användning. Som flera remissinstanser framhållit behövs klara och enkla regler för nödvändiga förändringar, upprustningar och i vissa fall kompletteringar av byggnader och anläggningar.

Det skulle föra för långt att i lagen närmare precisera markanvändning och områdesgränser. Markanvändning i stort framgår av utdrag ur den topografiska kartan (bilaga 3). Både statliga myndigheter och kommunerna har goda kunskaper om de områden det gäller och hur de bör avgränsas mer i detalj. Sådana avgränsningar sker lämpligen i samband med den vidare översiktsplaneringen enligt PBL. Det är först i samband därmed som det är möjligt att beakta de lokala förutsättningarna på sådant sätt att mer preciserade gränser kan bestämmas med utgångspunkt från bestämmelsernas syfte.”

De områden av Nationalstadsparken, som avgränsats som parklandskap och naturmiljöer är de facto sådana i sin huvudsak. Detta området bör dock utvidgas. Sålunda bör *Vetenskapsstaden*, som för närvarande är en del av Södra Djurgården, byta namn till *Vetenskapsparken* med universitet och högskola, ej inrymma Bergianska trädgården eller koloniområdet vid Roslagsbanan och ej heller grönområdet öster om Riksmuseet och Botaniska huset. Dessa bör i stället överföras till *Norra Djurgårdens naturmiljöer och parklandskap* och då erhålla skydd mot exploatering. Lappkärrsberget med Ekshagen bör brytas loss och benämnas *Ekoparksstaden*. Den kraftledning, som här löper genom parken bör mark- eller sjöförläggas. En nedgrävning av Roslagsvägen i tunnel fram till Ålkistan skulle minska bullerstörningarna och ”hela” Nationalstadsparken.

Idrottsparken bör utsträckas att omfatta även södra sidan av Husarviken och västra delen av Storängskroken såsom föreslagits av landskapsarkitekt Strure Koinberg. Det är viktigt att värdekärnan i västra delen av Husarvikens södra strand samt Gärdets spridningsväg ner mot Storängskroken återskapas liksom andra grönytor efter stadens ingrepp där nyligen. Kan ej detta skapas inom Idrottsparken så bör

området ingå i Norra Djurgårdens naturmiljöer och parklandskap. Längs Storängsvägens västra sida upp mot Fiskartorpsvägen måste grönytan utvidgas och utrymme för skidspår skapas. Skidspåret tänks genom hela Nationalstadsparken, alltså även via Erik Dahlbergsgatan och Tessinparken och på så sätt knyta ihop Nationalstadsparkens norra och södra delar och in i Hjorthagsparken samt med fortsättning in mot Haga i Solna (*spårkarta bifogas*). Skyddet för grönytorna vid Ryttsarstadion bör utökas. Grönområdet norr om Lidingövägen och öster om Storängsvägen bör även skyddas särskilt. Sofiahemmets expansion in i trädgårds- och parkområdet måste begränsas och parkeringen där minskas.

I enlighet med riksdagens beslut bör *Gärdesstaden* inkludera kvarteren öster om Värtavägen mellan Valhallavägen och Tre Vapens parkering i norr. Här finns fantastiska parkanläggningar hela vägen som bör skyddas. Parkeringen bör minskas till förmån för grönyta, som ej får exploateras. Grönytan öster om Erik Dahlbergsgatan upp mot Rindögatan bör skyddas och utvidgas vidare till Lidingövägen.

Ladugårdsgärde-Kaknäs naturmiljöer och parklandskap bör utvidgas upp till Kampementsgatan just väster om Värtavägen och upp mot Kampementshuset längst i öster med deras grönområden såsom parken är beslutad riksdagen. På samma sätt bör området utvidgas till Borgvägen öster om Filmhuset samt söder om Valhallavägen strax norr om Sveriges TV. I dessa fall skyddas därmed de värdefulla trädridåerna runt Ladugårdsgärdet. Likaså bör området inkludera Museiparken, som f ö bör byta namn till Kulturparken och då innefatta vad som i förslaget kallas Evenemangsparken samt Skeppsholmen, öster om Sjöhistoriska museet samt södra delen av norska och amerikanska ambassaderna och södra delen av Göta Livgardes Park syd om Sveriges Radio, vilka riksdagen beslutat ska ingå i parken. Det senare området bör skyddas särskilt då det utgör riksintresset Karlavägsalléns samt Gustav Adolfspar- kens och Humlegårdens viktiga grönförbindelse. Museiparken var förr namn invid Blasieholmskajen.

Evenemangsparken bör som ovan nämnts byta namn till *Kulturparken* och utsträckas mot norr och väster. Södra Djurgårdsöns nordvästra spets är uppfylld men bör skyddas från exploatering då grönytan är viktig för upplevelsen av grannskapet och för stockholmarnas och andra besökares rekreation.

Prop 1994/95:3 punkt 12 Författningskommentar – 3 kap 7 § NRL (numera 4 kap 7 § Miljöbalken)
”Paragrafen är ny.

I första stycket anges att området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är nationalstadspark. Det bör här nämnas att detta område också i betydande omfattning omfattas av de särskilda hushållningsbestämmelserna i 3 kap. 2 och 4 §§. Vad som karakteriserar en nationalstadspark har beskrivits i avsnitt 7.

I andra stycket anges det skydd som skall gälla för nationalstadsparker. I det nu aktuella stycket regleras ny bebyggelse och nya anläggningar samt andra åtgärder. Begreppet andra åtgärder förekommer i 3 kap. 5 §. I specialmotiveringen till den bestämmelsen i propositionen till naturresurslagen (prop. 1985/86:3 s. 183 ff) har lämnats exempel på vad som där avses med uttrycket.

Enligt andra styckets första led *får de reglerade åtgärderna inte medföra intrång i parklandskap eller naturmiljö, dvs ta mark i anspråk i de delar av nationalstadsparken som inte omfattas av tidigare exploateringar*. I detta avseende utgör bestämmelsen således *ej något hinder mot pågående markanvändning i sådana delar av en nationalstadspark som redan är tagna i anspråk för bebyggelse eller anläggningar*. Tolkningen av vad som utgör intrång skall givetvis göras mot bakgrund av syftet med den föreslagna lagstiftningen, även om bestämmelsen inte är avsedd som ett absolut hinder mot kompletteringar i omedelbar närhet av nu befintlig bebyggelse. Sådan förnyelse av infrastrukturen i området bör vara möjlig att utföra, som sammantaget medför en förbättring av miljön inom nationalstadsparken eller som möjliggör en väsentlig förbättring för hälsa och miljö i fråga om en infrastrukturanläggning som berör parken. Det skall dock kraftigt understrykas att det inte är avsett att vara möjligt att med successiva beslut ytterligare minska de "gröna" områdena i en nationalstadspark.

Innebörden av vad som kan anses vara i omedelbar närhet av nu befintlig bebyggelse bör lämpligen belysas i den översiktliga planering som berörs i allmänmotiveringen avsnitt 9. Andra ledet av det nu aktuella stycket innebär en skärpning av den bestämmelse som enligt 3 kap. 1 § gäller också för nationalstadsparker både vad gäller de åtgärder som träffas av bestämmelsen och skaderekvisitet. Det historiska landskapets natur- och kulturvärden får således inte skadas. Åtgärderna har behandlats i det tidigare. Skaderekvisitet har inskränkts från "påtaglig skada" till enbart "skada". Med begreppet påtaglig skada avses åtgärder som kan ha en bestående negativ inverkan på de skyddade intressena eller som tillfälligt kan ha stor negativ inverkan på dessa (prop. 1985/86:3 s. 171). Med skada i den nu aktuella bestämmelsen avses negativ inverkan av någon betydelse för de angivna värdena. Vad som ligger i uttrycket historiskt landskap framgår av avsnitt 4 i den allmänna motiveringen.

Prövning enligt till naturresurslagen anknuten lagstiftning av en åtgärd i områden som gränsar till nationalstadsparken skall ske med utgångspunkt från att parkens natur- och kulturvärden inte får utsättas för påtaglig skada genom den prövade åtgärden.”

Vi hänvisar här även till handboken *”Riksintresse för naturvård och friluftsliv. Handbok med allmänna råd för tillämpningen av 3 kap. 6 §, 2:a stycket miljöbalken, Naturvårdsverket, ISBN 91-620-0140-X, ISSN 1650-2361” med text om bl a ”Påtaglig skada”*”:

Riksdagen har angivit vissa områden av riksintresse direkt i lagen – miljöbalken kap. 4

”I miljöbalken 4 kap. anges ett antal geografiskt avgränsade områden som riksintresse direkt i lagtext. Områdena är i sin helhet av riksintresse på grund av de natur- och kulturvärden som finns där. För dessa områden gäller särskilda bestämmelser som går ut på att skydda områdena mot exploateringsföretag. Områden som är av riksintresse enligt 4 kap. MB är större med fokus på helhetsvärden.

Flertalet av de områden som preciseras i 4 kap. beslutades redan i samband med den fysiska riksplaneringen men en del områden har lagts till senare som resultat av ytterligare inventeringar eller ökat exploateringsstryck. Relativt sena tillägg är också bestämmelserna om nationalstadspark och Natura 2000-områden. Avgränsningen av områdena är i allmänhet ganska grov. Orter och andra geografiska punkter anger en ungefärlig omfattning.

Exploatering och andra ingrepp i miljön är tillåtna endast om det inte möter hinder enligt någon av bestämmelserna i 2-8 §§ och om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Undantag gäller för utveckling av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet eller för anläggningar som behövs för totalförsvaret. Om det finns särskilda skäl gäller också undantag för anläggningar för utvinning av värdefulla ämnen eller material. Undantagen gäller dock inte för 4 kap. områden som är nationalstadsparken eller för Natura 2000-områden.”

3.3.1 Allmänna råd – påtaglig skada

”Allmänna råd till 3 kap. 6 § 2 stycket miljöbalken

(utgivna av Naturvårdsverket efter samråd med Riksantikvarieämbetet)

Påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön kan uppstå om en åtgärd kan mer än obetydligt skada något eller några av de natur-, kultur- eller friluftsvärden som utgör grunden för riksintresset.

Även om den negativa inverkan endast förväntas pågå under en kortare tid bör den anses utgöra påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön om den negativa inverkan kan bli så stor att området i något avseende förlorar sitt värde som riksintresseområde.

En negativ inverkan som är irreversibel med avseende på något värde som utgör grunden för riksintresset bör som regel anses utgöra påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön.

Vid bedömningen av om en åtgärd kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön i ett område av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet bör det analyseras hur mycket, på vilka sätt och för hur lång tid åtgärden kan inverka negativt på de värden som utgör grund för att området har bedömts vara av riksintresse. Vid bedömningen av om en skada skall anses påtaglig bör det vidare beaktas att olika områden är olika känsliga för påverkan och, vad avser naturmiljön, även kan ha olika återhämtningsförmåga. Vid bedömningen bör även tidigare ingrepp och/eller skador beaktas.

Vid bedömningen bör också tas hänsyn till att ett ingrepp som endast berör en liten del av ett riksintresseområde kan ha en sådan grad av negativ inverkan på områdets värden att påtaglig skada uppstår. Detta gäller även sådana åtgärder utanför ett riksintresseområde som kan påverka värdena i området negativt så att en påtaglig skada uppstår.

Det är viktigt att uppmärksamma att lagtexten inte ställer krav på att det är säkert att skadan kommer att inträffa för att den ska kunna bedömas som påtaglig. Det anges i lagtexten att om en åtgärd kan påtagligt skada naturmiljön i ett område av riksintresse ska detta skyddas mot åtgärden. Detta torde innebära att även en åtgärd som typiskt sett kan påtagligt skada naturmiljön omfattas.” T ex har länsstyrelsen *underkänt stadens förslag till detaljplan för Norra Djurgårdsstaden, S-Dp 2001-07633-54, då den inte tar tillräcklig hänsyn till riksintressen, som Nationalstadspark och kulturminne, karta bifogas.*

Staden har sökt exploatera Husarviksområdet inom Nationalstadsparken innan fördjupad plan

Miljöbalken 4 kap 7 § ”Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är en nationalstadspark.

Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.”

Som vi redogjort för ovan har Stockholm stad på olika sätt och vid flera tillfällen sökt att minska ytan av Nationalstadsparken inom staden. Totalt sett med 0,25 km² eller med 2 %. Mest flagrant är detta tilltag vid Husarviken där omfattande ingrepp gjorts i naturen. Detta drabbar även själva Husarviken.

Enligt vår uppfattning fanns på södra sidan av Husarviken de flesta av Sveriges lövträd, lärk, tall och gran representerade. På marken växte mestadels gräs, blommor, buskar och träd. På hösten fanns gott om svamp. Här fanns gott om insekter som fjärilar, steklar och myror. Flera stora däggdjur lever här. I Husarviken dyker havsörn efter fisk och här finner även häger sin föda. Skrak, snatterand och mindre strandpipare och andra fåglar häckade här. På Husarviksstranden ses fasan, rådjur, räv och hare. Här lever vanlig padda och snok. I utloppet slår 10-kilos lax i vattenytan. I viken finns bäver. Husarviken är av Stockholm Vatten redovisad som *känsligt vattenområde*. Husarviken var redan på 1800-talet inventerad av Riksmuséet. I Husarviken har tre arter av *rödlistade kransalger* noterats varav två unika, Raggsträfsse och Spretsträfsse. Vi har 2004-07-29 genomfört en ny inventering av strand- och bottenvegetation i samarbete med två biologer. Då återfanns till stor del samma växter och snäckor, som fanns här för över 150 år sedan. Sedan nya observationer av Rödsträfsse gjorts i Ladu- och Husarviken 1996 bör ytterligare inventering efter sträfsse göras av Husarviken. Arterna är känsliga för utsläpp.

Husarviken utgör innersta viken i Stockholms skärgård. Dess vattenspiegel utgörs av en ca 1 kilometer lång vik i mötet mellan Norra Djurgården och Hjorthagen. Här rinner Spegeldammen, Uggleviken, Laduviken och Lillsjön inom Norra Djurgården ut i Lilla Värtans vatten i sundet mellan Stockholm och Lidingö. Hit ut till havet söker sig även de sista resterna av Starrbäcken från ekdungarna vid Östermalms idrottsplats via slätten på Storängen, Storängsbotten och Storängskroken

Husarviken har i långa tider ansetts som Stockholms allra bästa fiskevatten. Än i dag går stora fiskar långt in i den djupare viken där man metar vid de vackra stränderna. Förr kallades viken för Fiskesjön och fisket var förbehållet kungen själv långt efter att övriga kungliga fiskevatten släppts fria år 1682..

Kransalgerna eller characéerna, som de också kallas, tillhör en egen division inom algerna, harophyta. Dessa alger påminner om kärnväxter, då den ledade bålen bär kransar av grenar vid lederna. I själva verket är de mer släkt med mossor, ormbunkar och andra landväxter än med övriga alger. Kransalgerna är fästa vid underlaget med hjälp av rotlika strukturer (= rhizoider).

Kransalgerna är känsligare för eutrofiering än många andra vattenväxter och utgör därför ofta den första artgrupp som försvinner när en sjö övergöds. Det gör dem till viktiga bioindikatorer för rent vatten. Försvinnandet beror till större delen på att övergödda vatten förlorar i siktdjup och blir grumligare. Får algen även påväxt på bålen som hindrar ljusinsläppet kan det vara dödsstöten för hela bestånd

De återstående lokalerna för raggsträfsse i Stockholm måste skyddas mot eutrofiering och igenväxning om arten ska kunna överleva på sikt. Det är även mycket viktigt att följa upp tillstånd och utbredning på de befintliga lokalerna. Om characéerna har påväxt av mindre alger och siktdjupet är dåligt kan detta betyda att kransalgerna är på väg att försvinna från en lokal. (Artfakta hämtat från Artarken.)

I Stockholms kommun är följande rödlistade kransalger dokumenterade sedan 1800-talet:

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hot-kategori	Senast observerad	Lokaler
<i>Chara baltica</i>	Grönsträfsse	2	1857	Djurgårdsbrunn, Täcka Uddens kärräng
<i>Chara hispida</i>	Taggsträfsse	4	1859	Isbladskärret, Djurgårdsbrunn
<i>Chara horrida</i>	Raggsträfsse	2	1810	Husarviken
<i>Chara intermedia</i>	Mellansträfsse	2	1864	Isbladskärret, Laduviken(?), Djurgårdsbrunn
<i>Chara rudis</i>	Spretsträfsse	1	1860	Husarviken
<i>Chara tomentosa</i>	Rödsträfsse	4	1996	Kyrksjön, Laduviken, Husarviken, Isbladskärret, Täcka Uddens kärräng, Brunnsviken, Skansen, Ulvsunda.
<i>Nitella mucronata</i>	Uddslinke	2	1800-talet	Klara Sjö

Nationalstadsparken inre avgränsning – Mer omfattande bebyggelseområden

Regeringen överlämnade den 23 juni 1994 prop 1994/95:3 till riksdagen. Huvudsakliga innehållet är: ”I propositionen läggs fram förslag att områden i tätorter och tätortsregioner där parklandskap, naturmiljöer och bebyggelsemiljöer flätas samman till unika historiska landskap skall kunna ges ställning som nationalstadspark och få ett samlat och långsiktigt skydd mot exploateringsföretag m.m. Med en nationalstadspark avses ett riksintresse som har stor betydelse för det nationella kulturarvet, för en tätorts eller tätortsregions ekologi och för människors rekreation. Området Ulriksdal-Haga-Brunns-viken-Djurgården föreslås bli landets första nationalstadspark. Regeringen föreslår att bestämmelser införs i naturresurslagen som innebär att nationalstadsparken med hänsyn till sina samlade natur- och kulturvärden i sin helhet skall vara av riksintresse. Ny bebyggelse och nya anläggningar får komma till stånd och andra ingrepp utföras endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmark och utan att i övrigt skada natur- och kulturvärden i ett sådant område. Regeringens förslag innebär att områden i en nationalstadspark som i dag är exploaterade även fortsättningsvis skall kunna användas för avsedda ändamål. Pågående markanvändning påverkas således inte på något avgörande sätt.”

Prop 1994/95:3 punkt ”9.2 Förutsättningar för ändrad markanvändning

Regeringens bedömning: Det följer av syftet med nationalstadsparken att områdets huvudstruktur vad avser natur- och bebyggelseområden inte får ändras. Nya byggnader och anläggningar som inte behövs för att befintliga verksamheter skall kunna fungera bör därför i princip inte medges. Skyddet torde däremot inte hindra etablerade verksamheter inom eller intill nationalstadsparken från att fungera och utvecklas i anslutning till tidigare ianspråktagna områden.

Inom ramen för skyddet bör det vara möjligt att uppföra ett begränsat antal nya byggnader inom bostadsområdena och inom områdena med byggnader för högre utbildning och vetenskaplig forskning, museiverksamhet, idrott och rekreation. Det bör också vara möjligt att bygga om och anpassa befintliga byggnader efter verksamhetens behov.

Byggnadsområdena får således inte utvidgas, men väl kompletteras om kompletteringarna inte medför skada på områdets natur- och kulturvärden. Ombyggnad, upprustning eller annan förändring av väg- och järnvägsanslutningarna till Lidingö och Värtahamnen-Frihamnen samt av kraftledningarna från Värtaverket motverkas inte heller av skyddet.

Sådan förnyelse av infrastrukturen i området bör vidare vara möjlig att utföra som sammantaget medför en förbättring av miljön inom nationalstadsparken eller som möjliggör en väsentlig förbättring för hälsa och miljö i fråga om en infrastrukturanläggning som berör parken. *Utvecklingen i nationalstadsparken bör sammantaget inriktas på att förstärka områdets natur-, kultur- och rekreationsvärden och att värna den biologiska mångfalden.”*

Huvudstrukturen mellan natur- och bebyggelseområden får ej ändras. Det säger sig självt att gränsen för nationalstadsparken då inte heller kan ändras. Stockholms stads försök att flytta gränsen så att bl a Husarvikens södra sida hamnar utanför parken och att bebygga den tidigare obebyggda och uppväxta naturytan med ett nytt bostadsområde är i strid mot lagstiftningen. Det strider också mot den parkpresentation planminister Görel Thurdin gjorde den 22 december 1994 där det meddelades att *gränsen för Nationalstadsparken i Hjorthagen där inga bostadsområden skulle ingå är satt söder om Husarviken.* Södra sidan ingår i skärgårds- och kulturskydd och tillika strandskyddad och bör därför särskilt vårdas.

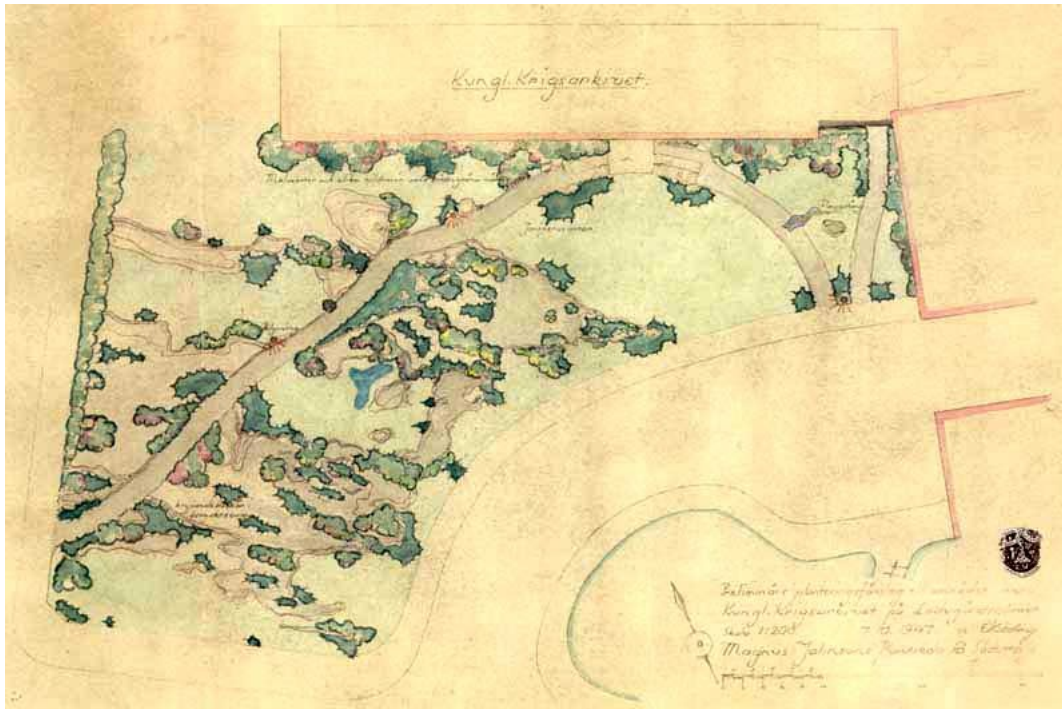
Att ta bort den vackra gröna och trädklädda entréytan öster om Filmhuset vid Gärdets Sportfält från Nationalstadsparken torde vara helt uteslutet. Det skulle vara fatalt för parken att denna smala öppning skulle kunna exploateras! Det är också viktigt att slå fast att tillfällig exploatering för andra ändamål än som överensstämmer med syftet för parken inte är möjliga. Inte heller intill parken om det påtagligt skulle kunna skada parkens värden. *Träd måste ges ett starkare skydd inom och i gränsen av parken.* Strandområdena måste skyddas bättre med hänsyn till djuren i området. Vid Husarviken gäller det bl a vanlig padda, större vattensalamander och snok. Den nya vägen i området måste därför snarast tas bort

Förutom vid Husarviken bör grönstråken skyddas bättre runt Naturhistoriska Riksmuseet/Bergianska trädgården, området norr och söder om universitetets blå hus/området väster om Roslagsvägen samt Söderbrunns koloniområde/Albano/Bellevue (där strandskyddet bör bevaras). Här måste än en gång övervägas att Norra länken dras i tunnel under Cedersdalsgatan och inte i det fagra Bellevueområdet. Genom en exploatering vid Värtahamnen skulle även biltrafiken på Lidingövägen/Valhallavägen öka och på Cedersdalsgatan skulle trafiken ligga nära dagens nivå trots att Norra länken byggs. En på- och avfart för trafiken mellan länken och Valhallavägen ter sig nödvändig om miljön ska kunna förbättras och g/c- och grönstråken få bättre förbindelser inräknat mot Vanadisparken, se *bifogad kartsnitt*. En utsprängning av en t-banestation under Roslagstullsberget och snabbspårväg skulle minska biltrafiken. En minst lika stor minskning – större än betydelsen av Norra länken – skulle trängselavgifter medföra.

Det är viktigt att grönytorna öster om Värtavägen i Tre Vapen och ned till Valhallavägen bevaras. De ingår som ovan nämnts i Nationalstadsparken. Gärdesstadens byggnader måste nu anses färdigbyggda. Ytterligare bebyggelse väster om Sjöhistoriska museet, i Diplomatstaden, Göta Livgardes park och Nobelparken bör ej tillåtas. *Se bifogade foton.* Den kraftiga exploatering som förutskickats i intill parken liggande stadsutvecklingsområden bör begränsas. Inte minst skulle en massiv ny biltrafik därav förstöra rekreativmöjligheterna. Här måste även tas hänsyn till de områden som ingår i "Ekoparken" vars miljö också är beslutad ska förbättras enligt program med utgångspunkt i följande principer:

- * Området skall värnas som en unik natur- och kulturpark med till parken väl anpassad bebyggelse.
- * Området skall utvecklas för friluftsliv och rekreation i en omfattning och i sådana former som inte skadar området natur- och kulturvärden.
- * Området skall förbättras med avseende på trafikstörningar och andra miljöproblem.

Till de tystaste miljöerna bör i samrådsförslaget läggas Fisksjöäng/Husarviken och Kungliga Borgen.

Plan för planteringarna i Krigsarkivets park vid Värtavägen på västra delen av Fågelberget
 På ställen som utsattes för otillåten trafik planterades mycket tätt stora häckplantor av hagtorn. Soffor försökte man placera så att det obehindrat gick att se ut genom stora portvalvet i öster över Gärdet med Borgen i bakgrunden och att från andra sittplatser glädja sig åt vattenkaskaden i Tessinparken i väster. Tanken var också att vatten för fåglarna skulle finnas i de befintliga fördjupningarna i berget. Allt för att skapa "en vacker liten park, som var till glädje för Krigsarkivet, de angränsande förvaltningarna och den närboende civila allmänheten, som här har en rofylld plats, där även småtingar kunde leka."

Nationalstadsparken inre avgränsning – Kulturvärden – Historiska landskap

Nationalstadsparken rymmer många kulturvärden i form av byggnader och anläggningar.

Prop 1994/95:3 punkt "5 Skyddsvärden i området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården ***5.1 Översikt (utdrag)***

Kulturvärden

Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården utgör i sin helhet ett historiskt landskap som rymmer värden av stor betydelse för det nationella kulturarvet. Dess särart som kunglig mark samt området speciella landskapskaraktär har bidragit till att flertalet bostäder och byggnader för olika ändamål inom området givits hög arkitektonisk klass. Den övervägande delen av bebyggelsen är av stort kulturhistoriskt värde. Detta gäller bl.a. 1700-talsbebyggelsen vid Brunnsvikens stränder, byggnaderna i det s.k. institutionsbältet på Norra Djurgården och bebyggelsen på Gärdet, i Diplomatstaden, på Södra Djurgården med Beckholmen samt på Skeppsholmen och Kastellholmen.

I mitten av 1600-talet uppfördes Jakobsdal som senare fick namnet Ulriksdal. Här utvecklades en slottsanläggning som kom att innehålla en praktfull slottspark med tillhörande lusthus, fågelhus och en inhägnad djurpark.

Gustav III formade i slutet av 1700-talet området kring Brunnsviken till ett väldigt parkområde enligt den engelska parkens ideal. Idén var att skapa ett romantiskt naturlandskap där Brunnsviken skulle fungera som ett samlande element. Denna trädgårdsstil hade sina rötter i den kinesiska trädgårdskonsten som hade beskådats av Ostindienfararna. I Europa realiserades stilen i den engelska parken vars principer hade inspirerats av de kinesiska trädgårdarnas landskap med fantasifulla berg, vattendrag och färgrika planteringar.

Under Karl XI:s tid i slutet på 1600-talet inrättades en kunglig jaktpark bestående av Norra och Södra Djurgården. Ett stort område från Ålkistan i norr till Södra Djurgården i söder inhägnades. Främst jagades varg och björn, men man höll även en stor hjortstam. På 1820-talet upphörde Djurgårdens funktion som jaktpark. Stängslet fick förfalla och de kvarvarande hjortarna flyttades till ett mindre inhägnat område i den nuvarande stadsdelen Hjorthagen. Ladugårdsgärde användes därefter alltmer till truppövningar medan delar av Södra Djurgården omvandlades till ett vårdat parklandskap med starka inslag av den engelska parkens ideal. Det finns än idag spår från den forna jaktparkens växling mellan skog och öppna fält både på Norra och Södra Djurgården, där ängsytter och skogsklädda kullar finns bevarade från den tid då området nyttjades för jakt.

Med hänsyn till områdets höga kulturmiljökvaiteter har det till största delen av Riksantikvarieämbetet utpekats som riksintresse för kulturminnesvården enligt 2 kap. 6 § lagen om hushållning med naturresurser m.m. Ett antal byggnader och anläggningar är även skyddade som byggnadsminnen enligt kulturminneslagen och förordningen om statliga byggnadsminnen.”

I 1500-talets början var S:ta Clara nunnekloster, Svartbrödraklostret och Helgeandshuset i Stockholm ägare till den bördiga marken norr om staden och på Walmunzön, nu Södra Djurgården. Vid Gustav Vasas reduktion, i samband med reformationen, lades klostrens gårdar och åkermark under kronans förvaltning. Då fanns vid nuvarande Nobelparken, alldeles nordväst om och nedanför det då kallade Ladugårdsberget, Vädla kungsgård som under 1500-talet kallades för Gamla Ladugården, se *bifogad karta*. Egendomen hade ansenliga dimensioner. År 1640 hade Kronan upplåtit Ladugårdslandet för att flytta befolkningen från Norrmalms slumartade träbebyggelse till billiga tomter österut. Namnet Ladugårdslandet härrör från den medeltida kungsladugården, som vid början av 1400-talet anlades vid den gamla byn Vädla mark. Fälten användes för djuren. Spannmål var lätt att lagra och transportera och odlades längre bort från Stockholm.

I Olaus Petri krönika berättas att Sten Sture d y ”hart utanför Stockholm vid Vädla” slog den dansktyska här, som denna väg gjorde ett försök att undsätta ärkebiskop af Trolle vid Almare-Stäket invid farleden mot Sigtuna. Slaget stod den 15 augusti 1517. Slaget vid Vädla för snart 500 år sedan hade stor betydelse för Sverige som självständig nation då Sten Sture d y:s trupper, där för första gången Gustaf Vasa deltog i strid, där besegrade kung Christian II:s och biskop af Trolle kom att avsättas. Efter Gustaf Vasas död minskade avkastningen på kungsladugårdarna och åkrarna på Ladugårdsgärdet las igen 1670. Den Gamla Ladugården lades ned kring 1630. *Staden bör vid Strandvägen snarast resa en minnessten över ladugården, som givit namn åt Ladugårdsgärde och över slaget vid Vädla!*

Från att ha varit kunglig åker- och betesmark omvandlades Ladugårdsgärdet på Karl XI:s tid till en inhägnad jaktpark. På *bifogad karta* från 1649 syns landkonturen för Södra Djurgården jämfört med idag och förklarar Djurgårdsstaketets sträckning på karta i samrådsförslaget. (Nobelparken ska dock ingå.)

Vid Husarviken ligger Djurgårdens äldsta hus, Karl XI:s fiskarstuga på norra sidan alldeles intill den krog som på Gustav III:s tid låg här där Bellmans skrev Fredmans Epistel n:o 71 ”Till Ulla i fönstret på Fiskartorpet middagstiden en sommardag”:

...Ä'ke det gudomligt, Fiskartorpet - hvad?

"Gudomligt att beskåda!"

Än de stolta stammar, som stå rad i rad
med friska blad?

Än den lugna viken,
som går fram? "Å, ja!"

Än på långt håll mellan diken
åkrarna -

ä'ke det gudomligt? Dessa ängarna?

"Gudomliga,
gudomliga!"

Även Karl XII hade ett stort intresse för Djurgården - en skiss till tempel och grottor inom ramen för ett lustslottprojekt, signerad Nicodemus Tessin d.y., sändes till monarken i Bender år 1712. Tänkt placering var "uppå Fiscaretorps berget" med Husarviken i blickfånget.

Senare under 1700-talet när en ny natursyn gav upphov till det engelska parkidealet värderas ändå denna del av jaktparken högt. Inför det stora gustavianska parkprojektet kring Brunnsviken frågade Gustav III skulptören Sergel om han under sin studieresa ute i Europa "hade sett många ängelska trädgårdar". Sergel svarade: "Jag har sett den vackraste ängelska trädgård för mera än tolv år sedan, innan jag reste ur Sverige. Ers Maj:t eger den på sin egendom, det vackra Fiskaretorpet på Djurgården". Diplomaten och poeten Gustaf Philip Creutz uttryckte en snarlik ståndpunkt från sin parisiska utblickspunkt.

Att inte en park i staden kan ersätta en naturpark vet dagens stockholmare. 1794 uttryckte en av stadens invånare, C.C. Gjörwell, det på följande sätt: "När jag går en eller annan gång i Alléen fram och tillbaka i Kongs-Trädgården, så är ögat redan trött av denna Konstens Rike, medan jag aldrig känner saknad, mindre ledsnad, nej medan jag njuter förnyade, allt mera lifvade känslor, under framflytande på Djurgårdsviken, under gående uti Parken omkring Fiscare-torpet och vid Skuggan". Platsen betydelse speglas också i bildkonsten. (Ur Peter Schantz artikel "Nationalstadsparkens kulturvärden lever farligt")

Då hade det långa Djurgårdsstaketet förfallit och parken blev mer en nöjes- och kulturpark. De Kungliga hjortarna flyttades 1829 fram till 1890 till det mindre inhägnade området som låg längs Husarvikens södra sida och kallades Husarhagen. Under denna tid användes Ladugårdsgårde alltmer för militära ändamål och det var som utsiktsplats över det, som Karl XIV Johan uppförde Kungliga Borgen. I Ekoparken inom Sveriges Radio/TV:s område ligger kulturminnet Karl Johans-förrådet där kungen bytte om innan han i sporrsträck red ut över fältet. Där ligger också kulturminnena Stora Stenskjulet och Krutkällaren och den nu nedmonterade "Kyrkan" (som förvaras på tekniska museet) för tillverkning av blykulor. I Oxenstiernsgatan intill står den stolta Djurgårdseken, ev Karl XI:s ek, föreslagen som naturminne, se *bifogade bilder*. I Göta Livgardes park finns två fornlämningar Laboratoriekirkgården och en minnessten över regementena och deras fälttåg. Förutom 1517 så stod ett slag i oktober 1306 här för 700 år sedan i konflikten mellan Magnus Ladulås söner. Inget minner oss om detta idag!

På Husarvikens södra sida byggdes Gasverket upp med Ferdinand Bobergs vackra gasklockor i tegel, se *bifogade bilder*. Vassen på södra sidan av viken fylldes upp och runt området restes ett vackert trästaket unikt i sitt slag och som är föreslaget som särskilt kulturminne bl a genom dess stora längd. I Hjorthagsparken ligger en springkälla, som flyter upp mot norr och kan vara en offerkälla från byn Husarnes tid. Sedan bronsåldern finns gravar bevarade på Oxberget norr om Husarvikens mynning.

Gatu- och fastighetskontoret har genom Topia Landskapsarkitekter AB 2003-05-15 sammanställt "Historisk dokumentation om Park och trädgårdar vid Värtagasverket, Hjorthagen". Här beskrivs bl a "Kontors- eller Gasverksparken" i nordvästra delen av Hjorthagen 1:3 eller "Gasverkstomten" men även övriga området behandlas om än mer översiktligt. I skriften framhålls att "Hela gasverksområdet utgör område av riksintresse för kulturmiljövården. Enligt Stadsmuseets klassificering har Kontorshuset och flertalet övriga byggnader, värden som motsvarar fordringarna för byggnadsminnen i kulturminneslagen. Skriften tar särskilt upp rapporten om *Värdefulla industrimiljöer i Stockholm (Aj Kay 1984)*, som redovisade förslag till skyddsföreskrifter för Gasverksområdet. I rapporten står t o m att hela Gasverksområdet är av synnerligen hög skyddsklass! En av punkterna avsåg markområdet:

"4. Gasverksområdets anläggning med park, terrasseringar och ursprungligt trästaket skall hållas i sådant skick att anläggningens karaktär inte förvanskas". Kulturminnesskyddet måste stadsfästas.

Vad vi vill visa på är att – precis som för naturvärdena – så finns starka kopplingar till gränsområdet för parken. Man måste se skyddsvärdena i området som en helhet inkl spridnings- och buffertzoner.

Nationalstadsparken inre avgränsning – Rekreativvärden

Prop 1994/95:3 punkt 5 Skyddsvärden i området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården

5.1 Översikt (utdrag)

Rekreativvärden

Områdets naturskönhet, centrala läge och utbud av attraktioner innebär att det har stor betydelse för människors rekreation och för turismen i huvudstadsregionen. Få strövområden i Sverige kan uppvisa så många besökare i form av motionärer, tränande idrottsmän och friluftsaltskare som detta. Behovet av motionsanläggningar är väl tillgodosett. Motionsspår med elbelysning utgår bl.a. från Fiskartorpets motionsgård och Östermalms idrottsplats. Ridsporten är väl utvecklad, speciellt på Norra Djurgården.

Badmöjligheter finns på flera platser och båtsporten är också representerad. Vintersporter som skid- och skridskoåkning kan utövas i området och vid Fiskartorpet finns även en hoppbacke och en mindre skidlift.

Landskapets storlek och omväxlande karaktär med lövskogar, vattenområden, ängar och parker erbjuder möjligheter till ostörda naturupplevelser vid utsiktspunkter, strandpromenader, fågellokaler och längs naturstig.

Här finns vidare kulturhistoriskt intressant bebyggelse och parkmiljöer av stort värde för friluftslivet. De kolonitradgårdar som finns i området kompletterar den mer storslagna trädgårdskonst som finns representerad i områdets historiska parker. Några av Sveriges mest intressanta museer och nöjesanläggningar finns på Djurgården, dit även mässor och utställningar av tradition ofta lokaliserar.”

Stockholms kommunfullmäktige har på basis av ”Program för planering av området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården” (december 1992), som samtidigt antogs, 1993-09-06 beslutat att uppmana stadsbyggnadsnämnden mot bakgrund av den samtidigt antagna redovisningen till regeringen att lämna förslag för ”Norra Djurgårdens naturreservat”. Däri skulle ingå bl a Norra Djurgården 1:14 liksom Husarvikens södra strandområde inom Hjorthagen 1:3 samt en stor del av Norra Djurgården 1:1,1. På samma sätt avsågs ett förslag till ”Södra Djurgårdens naturreservat” tas fram. Reservaten skulle genom sitt starkare skydd kunna öka rekreativvärdet men även i vissa fall försvåra nödvändig röjning för att hålla markytorna genomsiktliga och lättåtkomliga om särskild skötselplan ej skulle medge det. Kungliga Djurgårdens förvaltning, KDF, har nyligen presenterat en skötselplan för större delen av Nationalstadsparken. Den bygger på att naturreservat ej skapas. Det måste noggrant vägas mot skyddsbehovet.

Länsstyrelsen har presenterat en serie skrifter om Nationalstadsparken, bl a landskapsekologisk analys. I länsstyrelsens rapport 2006:11 ”Framtidens Nationalstadspark” anges bl a: ”Riksintressenas gränser hanteras i den kommunala översiktsplaneprocessen... Ytterligare en precisering av riksintressets gränser kan göras vid en fördjupning av översiktsplanen... *En precisering av riksintressets gränser innebär dock inte att denna gränser är juridiskt bindande, det blir den först i till exempel detaljplaner och naturreservatsförordnanden.*”

Militärens användning av Ladugårdsgärdes gräsytor, *bild* ur Stockholm då och nu av Gunnar Reinius *bifogas*, har innehållit välbesökta uppvisningar som lagt grunden för många sporter i Sverige, som fotboll, hästkapplopp. Flyguppvisningar och utställningar av olika slag har också dragit stor publik.

Som vi ovan nämnt så måste möjligheterna att utöva vinteridrott bli bättre inom Nationalstadsparken. Vårt förslag om genomgående längdskidspår tvärsigenom hela parken inklusive getingmidjan i Idrottsparken och Gärdesstaden skulle bli en klar förbättring. Långfärdsskridskoåkning på Lilla Värtans och Brunnsvikens is bör prioriteras med angöring mot land, som ej får förstöras av diverse värmekällor.

Det är av vikt för rekreationen att naturområdet på södra sidan av Husarviken återskapas. Gatu- och fastighetskontorets ”*Träd- och vegetationsinventering*” i området, som gjordes redan 2002-10-02 och reviderades 2003-05-06 framhåller t ex att ”slyskogen (över 10 meter hög) innanför strandbrynet mot Husarviken bildar tillsammans med denna områdets gränser mot nationalstadsparken och är *av betydelse för landskapsbildningen*”. Rapporten slutar ”*Inga saneringsåtgärder behöver vidtas för växtlighetens skull. De föroreningar som kan påverka växter minskar med tiden genom urlakning eller immobilisering.*”

För sju år sedan föreslog vi idrottsnämnden att södra sidan av Husarviken skulle reserveras för idrott i form av en golfbana för Stockholms ungdom. Både Värtans IK och Djurgårdens IF ville driva banan. En av Sveriges äldsta golfbanor låg kring Fågelberget på Gärdet och flyttade i början av 1900-talet till Storängen söder om Värtajärnvägen där Rytstadijon och Kungliga Tennishallen nu ligger, *se karta!* Sture Koinbergs förslag bygger på samma grund att här kombinera grönområde med idrott/rekreation.

Kommunikationer

Framdragande av trafikleder, som Norra länken och Österleden innebär ett ökat tryck på exploatering av Nationalstadsparken och dess viktiga buffert- och spridningszoner. Österleden har ansetts oförenlig med parken och måste utgå ur planeringen. Förbättrade kommunikationer till och på befintliga spår inom parken som bör prioriteras är snabbspårväg. Så länge hamnen i öster är kvar så måste transport på Värtabanan kunna fortgå för att minska den miljöstörande långtradartrafiken genom parken. Det är synnerligen viktigt under det planerade byggandet av Norra länken. Ett genomgående nät av avstörda gång- och cykelstråk måste finnas. Där dessa kombineras måste gångtrafikanterna få en trygg tillvaro. Ett skräckexempel utgör den nya smala vägen på Husarvikens södra strand där gångtrafikanterna hela tiden måste vika undan för den snabbcyklande pendlingstrafiken.